

Vlaams
Parlement

stuk **781** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 4 november 2010 (2010-2011)

Voorstel van decreet

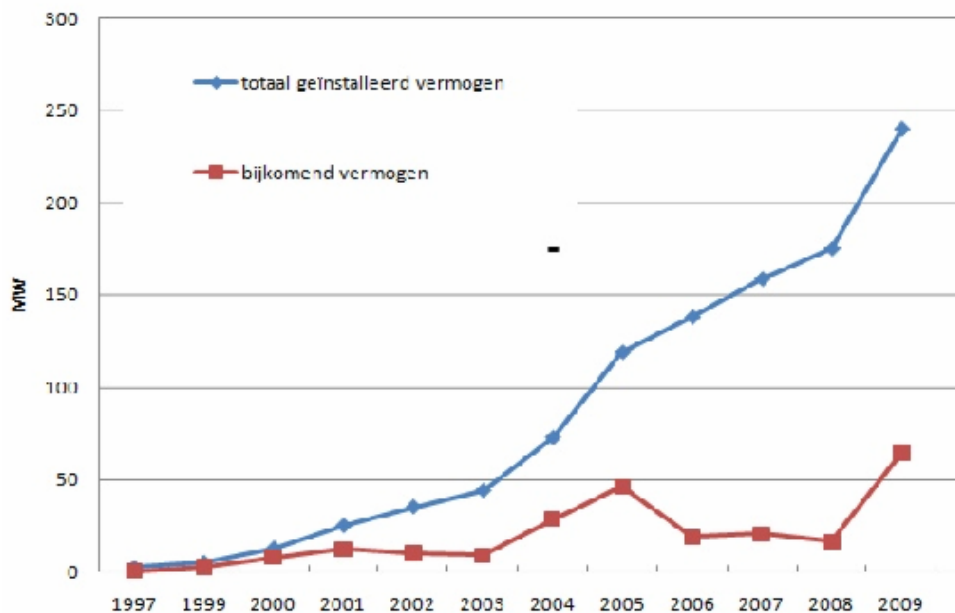
van de heren Hermes Sanctorum en Dirk Peeters

houdende de bevordering van windenergie in Vlaanderen,
de oordeelkundige plaatsing van windturbines
en de participatie van burgers bij de realisatie
van windturbines

TOELICHTING

Vlaanderen heeft op het gebied van windenergie een bedroevend jaar achter de rug. Dat zegt de Vlaamse Windenergie Associatie (VWEA). Nog niet de helft van de geplande windturbines kon worden geïnstalleerd. Op het vasteland werden amper tien windmolens gebouwd met een totaal vermogen van 20 megawatt.

Eind 2009 stonden er 148 windturbines opgesteld in Vlaanderen met een gezamenlijk vermogen van 239 MW. Samen produceren ze ongeveer 480.000.000 kWh, wat overeenkomt met het elektriciteitsverbruik van meer dan 130.000 gezinnen. De laatste jaren is het aantal windturbines fors toegenomen, confer een grafiek van de VWEA:

Hoewel het op basis van de cijfers van 2009 lijkt alsof Vlaanderen het erg goed heeft gedaan, ligt het aandeel windturbines na tien jaar veel lager dan gehoopt werd. Terwijl de windturbinesector in heel Europa boomt, blijft Vlaanderen de zwakke leerling van de klas. Doelstelling was om tegen 2010 in totaal 450 MW aan opgesteld vermogen te realiseren. Begin 2010 lag dat vermogen op amper 238 MW. Vooral de strenge regels inzake landbouwgebieden hebben voor vertraging gezorgd. In landbouwgebieden zijn de regels inmiddels versoepeld, zodat een bescheiden vooruitgang in het Vlaamse windturbinebestand wordt verwacht. Maar de achterstand ten opzichte van andere landen blijft groot. De sector stelt zichzelf tegen 2020 de volgende doelstellingen: 1500 MW in Vlaanderen en 2800 MW in de Noordzee. In Vlaanderen zou dat betekenen dat er ongeveer 600 turbines nodig zijn, wat neerkomt op een gemiddelde van twee per gemeente. Dat is een haalbare doelstelling, maar dan moet het beleid toch een tandje bij zetten. Vandaar dit voorstel van decreet.

Ter vergelijking: op 15 juni 2010 stonden er volgens APERe¹ in het Waalse Gewest 171 windturbines opgesteld, goed voor een vermogen van 327 MW en een geschatte stroomproductie van 0,7 miljard kWh. Bovendien zijn er nog eens 68 andere turbines vergund die ook in 2010 zouden actief worden, met nog eens een vermogen van 217 MW. Wat windmolens op land betreft heeft Wallonië Vlaanderen dus voorbijgestoken.

¹ Association pour la promotion des énergies renouvelables.

Eind 2009 stonden er in Nederland 1873 windturbines op land.² Die produceren 3,8 miljard kWh aan groene stroom (opgesteld vermogen van 1993 MW). Daarmee wekken ze ruim vier procent op van de elektriciteit die in Nederland gebruikt wordt – genoeg voor ruim 1,3 miljoen huishoudens. Daarnaast zijn er nu 96 windmolens op zee, goed voor 0,7 miljard kWh (opgesteld vermogen van 228 MW), verspreid over twee windparken op zee: voor de kust van Egmond aan Zee en voor de kust van IJmuiden.

Vlaanderen is dus absoluut nog geen topregio op het vlak van windenergie. In Europa komt België op het vlak van totaal geïnstalleerd vermogen aan windenergie op de 14e plaats. Ook ten opzichte van andere kleinere landen (Nederland, Denemarken, Ierland, Portugal) lopen we achter. Wereldwijd komen we op de 22e plaats.³

	Installed 2008	End 2008	Installed 2009	End 2009
EU Capacity (MW)				
Austria	14	995	0	995
Belgium	135	415	149	563
Bulgaria	63	120	57	177
Cyprus	0	0	0	0
Czech Republic	34	150	44	192
Denmark	60	3,163	334	3,465
Estonia	19	78	64	142
Finland	33	143	4	146
France	950	3,404	1,088	4,492
Germany	1665	23,903	1,917	25,777
Greece	114	985	102	1,087
Hungary	62	127	74	201
Ireland	232	1,027	233	1,260
Italy	1010	3,736	1,114	4,850
Latvia	0	27	2	28
Lithuania	3	54	37	91
Luxembourg	0	35	0	35
Malta	0	0	0	0
Netherlands	500	2,225	39	2,229
Poland	268	544	181	725
Portugal	712	2,862	673	3,535
Romania	3	11	3	14
Slovakia	0	3	0	3
Slovenia	0	0	0	0
Spain	1558	16,689	2,459	19,149
Sweden	262	1,048	512	1,560
United Kingdom	569	2,974	1,077	4,051
Total EU-27	8,268	64,719	10,163	74,767
Total EU-15	7,815	63,604	9,702	73,194
Total EU-12	453	1,115	461	1,574
Of which offshore and near shore	374	1,479	582	2,061

Position 2009	Country / Region	Total capacity end 2009 [MW]	Added capacity 2009 [MW]
1	USA	35.159,0	9.922,0
2	China	26.010,0	13.800,0
3	Germany	25.777,0	1.880,0
4	Spain	19.149,0	2.460,0
5	India	10.925,0	1.338,0
6	Italy	4.850,0	1.114,0
7	France	4.521,0	1.117,0
8	United Kingdom	4.092,0	897,0
9	Portugal	3.535,0	673,0
10	Denmark	3.497,0	334,0
11	Canada	3.319,0	950,0
12	The Netherlands	2.240,0	5,0
13	Japan	2.056,0	176,0
14	Australia	1.877,0	383,0
15	Sweden	1.579,0	512,0
16	Ireland	1.260,0	233,0
17	Greece	1.109,0	119,0
18	Austria	995,0	0,0
19	Turkey	796,5	463,1
20	Poland	666,0	194,0
21	Brazil	600,0	261,5
22	Belgium	555,0	171,0
23	New Zealand	497,0	172,0
24	Chinese Taipei	436,0	78,0
25	Norway	431,0	2,0
26	Egypt	430,0	40,0
27	Mexico	402,0	317,0
28	Korea (South)	364,4	86,4
29	Morocco	253,0	129,0
30	Bulgaria	214,2	56,7
31	Hungary	201,0	74,0
32	Czech Republic	191,0	41,0
33	Finland	147,0	4,0
34	Estonia	142,3	64,0
35	Costa Rica	123,0	49,5
36	Lithuania	91,0	37,0

Meer ambitie nodig

De bedoeling van dit voorstel van decreet is een duidelijk kader vast te leggen voor de ontplooiing van windenergie op land in Vlaanderen. En om het draagvlak bij omwonenden en bij een deel van de bevolking voor een ambitieuze verdere ontplooiing van windenergie te vergroten. Wat nodig is als we op korte, middellange en lange termijn de capaciteit aan windenergie op land fors willen verhogen. En als we de kosten willen drukken: meer wind-

² Centraal Bureau voor Statistiek, Hernieuwbare Energie in Nederland 2009, Den Haag/Heerlen, 2010.

³ EWEA, Wind in Power, European Statistics, febr. 2010 - WWEA, World Wind Energy Report 2009.

parken op de Noordzee zijn absoluut noodzakelijk, maar wind aan land kost gemiddeld vier keer minder dan wind op zee.

Een forse toename van de capaciteit aan windenergie op land kan in de praktijk maar lukken als we kiezen voor een kwalitatieve en gecoördineerde aanpak en door zoveel mogelijk mensen nauw te betrekken bij de geplande projecten en hen ook te laten delen in de financiële baten van deze sector van de groene economie.

Windenergie: veel steun, maar toch hardnekkige nimbyreacties

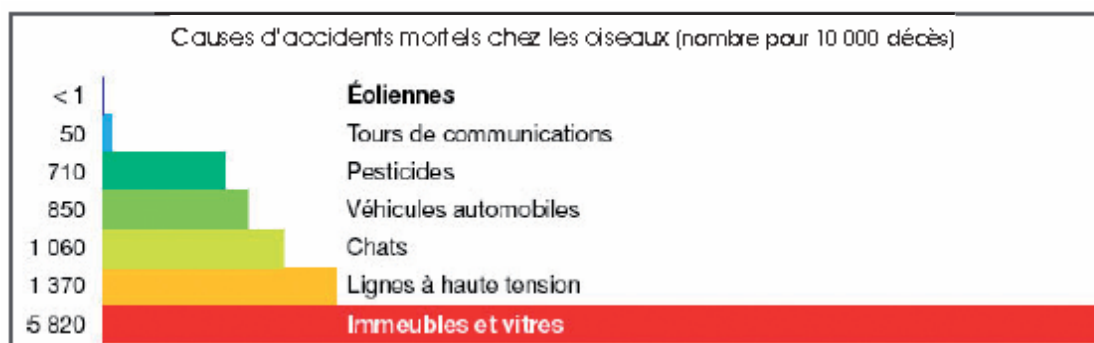
In theorie is er een groot draagvlak voor meer windenergie op land. Dat bleek nog eens uit een recent onderzoek van de Hogeschool West-Vlaanderen in Brugge (Howest). Vier studenten van die hogeschool hebben 800 mensen geïnterviewd over wat ze denken van de windmolens in hun woonbuurt. Ze gingen daarvoor naar Izegem, Ieper, Kortrijk en Brugge. Maar liefst 60 procent van de omwonenden is voorstander. Wanneer de turbines eenmaal effectief zijn geplaatst, neemt dat cijfer nog toe met bijna 10 procent.

Ruimer opgezette studies in opdracht van de Franse en de Waalse overheid kwamen tot soortgelijke bevindingen.⁴

Dat neemt niet weg dat er ook taaie tegenstanders zijn van de installatie van windturbines, sommige om principiële redenen, andere vooral vanuit een nimbyreflex (geen windmolen in mijn achtertuin). Het probleem is wel dat veel plaatselijke politici zich sterk laten imponeren door plaatselijke negatieve reacties. Het gevolg is zelfs dat veel gemeenten daardoor geen vragende partij zijn om windmolens te plaatsen en veel schepenen of burgemeesters actief op de rem staan. Terwijl gemeenten – en zeker landelijke gemeenten – het voortouw zouden moeten nemen en daar ook alle belang bij hebben.

Het Waalse Gewest gaf een sterke brochure uit met een overzicht van alle geruchten en vooroordelen rond windenergie en de argumenten die daartegen ingebracht kunnen worden.⁵

De indieners van dit voorstel van decreet vinden dat de nadelen die verbonden zijn aan de installatie van windmolens op land, ernstig genomen moeten worden. En dat maximale voorzorgsmaatregelen genomen moeten worden. Tegelijk is er behoefte aan goede informatie: om te antwoorden op terechte vragen, om bepaalde aspecten te relativeren en om onnodige bezorgdheid weg te nemen. Ten slotte zijn er ook onwaarheden die met kracht weerlegd kunnen worden.

⁴ Commissariat Général du développement durable (FR), Etudes et documents, n° 5, juni 2009, L'acceptabilité sociale des éoliennes: des riverains prêts à payer pour conserver leurs éoliennes – Région Wallonne, APERE, Etude sur l'acceptation sociale des éoliennes, febr. 2005.

⁵ APERE in opdracht van het Waalse Gewest, Eolien: rumeurs et réalités, 2008.

Belangrijker is nog dat verwezen wordt naar de voordelen van windenergie: windmolens zijn onweerlegbaar een van de schoonste vormen van energieproductie. De windmolens zijn nodig om onze doelstellingen inzake klimaat en groene energie te halen en om onze afhankelijkheid van olie af te bouwen. Windenergie is een sterk onderdeel van een groene economie. In Europa is de sector van de windenergie goed voor 150.000 arbeidsplaatsen. Windmolens kunnen (net als vroeger in Nederland) opnieuw het zinnebeeld worden van duurzame welvaart.

Windplan Vlaanderen

Het Windplan Vlaanderen krijgt via dit voorstel van decreet een meer officieel en sturend karakter. Het is de bedoeling de bestaande windcapaciteit in Vlaanderen maximaal te benutten. Alle lokale overheden moeten hun verantwoordelijkheid ter zake op zich nemen en eigen windplannen opstellen. De indieners van dit voorstel van decreet zien daarbij ook een verantwoordelijkheid en taakstelling weggelegd voor de gemeenten en provincies (vertaling van Europese doelstellingen 20-20-20 naar elk niveau).

De overheid ziet erop toe dat voor de plaatsing van windmolens geen buitensporige opstalrechten gevraagd worden.

De opstellers van dit voorstel van decreet gaan er verder van uit dat eigenaars van gronden die geschikt zijn voor het opstellen van windturbines, wel hun grond kunnen verpachten, maar in feite de windkracht zelf niet kunnen verkopen. Wind is een ‘gemeen goed’ en behoort niet toe aan toevallige grondbezitters. Het is volgens de indieners van dit voorstel van decreet aan de overheid om vergunningen te verdelen of concessies toe te kennen.

De overheid die vergunningen of concessies toekent, moet dan ook garanderen dat de windkracht op die locatie ten volle benut kan worden.

Het toekennen van wat in feodale tijden ‘windrechten’ genoemd werd, komt in onze moderne tijd dus niet toe aan de toevallige grondeigenaar, maar aan de overheid en de gemeenschap. Bij de toekenning van vergunningen of concessies geldt dus niet het aloude molenaarsprincipe ‘die eerst komt, eerst maalt’. Zolang de openbare consultatie loopt, kunnen concurrerende voorstellen voor dezelfde zone ingediend worden. Het moet de bedoeling zijn dat het beste voorstel vergund wordt.

De voorgestelde productiecapaciteit en de kwaliteit die men biedt inzake milieuvriendelijke uitvoering en inbedding en op het vlak van betrokkenheid van omwonenden of energiegebruikers, zal mee bepalend zijn. Het voldoen aan die criteria kan het best gegarandeerd worden door een wedstrijdformule te organiseren voor de geschikte ontwikkelingsgebieden, op initiatief van de overheid.

Vanuit eenzelfde visie op windkracht als ‘gemeen goed’, is het ook logisch dat aan omwonenden/burgers een principieel recht verleend wordt om te participeren in de aandelen van het bedrijf dat de windturbine uitbaat, zodat de windbaten ook lokaal verdeeld worden. Voor de concrete uitwerking volgen we het Deense model, waarbij een voorkooprecht wordt ingesteld voor een vast percentage van de eigendomsaandelen voor omwonenden.

Daarnaast is het van belang dat zoveel mogelijk individuele energiegebruikers (gezinnen) nauw betrokken worden bij groene-energieproductie op het terrein. Dat kan door energiebedrijven te stimuleren om eigendomsaandelen te reserveren voor individuele energiegebruikers.

Met voorgaande bepalingen willen de indieners evenwel geen uitspraak doen over het bedrijfsmodel dat de initiatiefnemers van de windmolenprojecten moeten hanteren. Het is niet de bedoeling enkel het initiatief te laten aan coöperatieve vennootschappen; ook

andere vennootschapsvormen kunnen immers volgens coöperatieve principes werken, of kunnen voor hun windprojecten samenwerken met coöperaties.

Het is wel uitdrukkelijk de bedoeling om lokale of decentrale productie voor lokale consumptie zoveel mogelijk te bevorderen, omdat dat zowel economisch als ecologisch de beste oplossing is.

De overheid heeft hier bij uitstek de taak om zelf het voortouw te nemen in investeringen in de noodzakelijke infrastructuur.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 3

§1. Het Windplan Vlaanderen krijgt met dit voorstel van decreet een wettelijke en verordenende basis. Het is de bedoeling het potentieel aan windenergie in Vlaanderen per provincie en per gemeente uitputtend in kaart te brengen en vervolgens ook maximaal te realiseren.

Via dit plan legt de Vlaamse Regering tevens de zones vast die het meest geschikt zijn voor de plaatsing van windturbines, in overeenstemming met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de door de regering vastgelegde randvoorwaarden voor de plaatsing van windturbines⁶, afhankelijk van de beschikbare windkracht en de aansluitingsmogelijkheden op het elektriciteitsnet.

§2. Daartoe is ook een verdergaande afweging nodig van ecologische en ruimtelijke belangen. Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen moet in extra faciliteiten tot zelfs een voorrangregeling voorzien voor de plaatsing van windturbines in die zones die daartoe het meest geschikt zijn. Veiligheidsaspecten moeten in dit perspectief herbekeken worden (bijvoorbeeld vliegverkeer, afstand ten opzichte van radar). Rond de plaatsing in landbouwgebieden is al een versoepeling doorgevoerd. Ook de afstand tot of inpasbaarheid in landschappen of natuurgebieden is aan herevaluatie toe. Het is de bedoeling dat met een windplan sectorale visies (natuur, erfgoed, landschap, luchtvaart enzovoort) op elkaar afgestemd worden, dat men een goed evenwicht zoekt in plaats van bepaalde territoria geheel af te schermen. Voor de indieners van dit voorstel van decreet zijn windturbines geen zonevreemde objecten in landbouwgebied, maar maken ze deel uit van een modern agrarisch landschap.

Bij de beoordeling van de projecten wordt ook een socio-economische toets gemaakt, op basis van de volgende criteria:

- de optimale invulling van projectzone;
- de mate van participatie van aangelanden of gebruikers (boven de minima die vastgelegd zijn in dit voorstel van decreet);
- de dienstverlening aan de bevolking.

§3. Met de werkgroep Windenergie verwijzen we naar de bestaande interdepartementale werkgroep Windenergie, die bij dezen decretaal wordt verankerd.

Het Windplan Vlaanderen wordt regelmatig (bijvoorbeeld om de vijf jaar) geactualiseerd. Daarbij kan ook uitdrukkelijk aandacht besteed worden aan de eventuele noodzaak van een ‘repowering’: de vervanging van kleinere of oudere turbines met een kleinere capaciteit door grotere turbines of meer moderne turbines met een grotere capaciteit.

⁶ Confer de omzendbrieven EME/2006/01-RO/2006-02 en LNE/2009/01-R0/2009/01 voor respectievelijk grote, kleine en middelgrote windturbines.

§4. De aanpassing van het net is essentieel voor het halen van meer ambitieuze doelstellingen op het vlak van decentrale en/of hernieuwbare elektriciteitsproductie. We willen een situatie vermijden als die in Denemarken waarbij veel winenergie op land geproduceerd werd, maar waar het aandeel van groene stroom in de nationale stroomconsumptie toch nog relatief beperkt bleef.⁷ Het aantal windturbines steeg in Denemarken jaar na jaar, en vanaf 2000 is hernieuwbare energie – vooral windprojecten – goed voor ongeveer 20% van de Deense productie van elektriciteit. Maar 20% bleek een bovengrens voor de hernieuwbare elektriciteit want na 2000 werd in Denemarken nog amper een windturbine bijgebouwd.

Het geïnstalleerd vermogen bleef wel constant stijgen (onder meer door ‘repowering’): van 1749 MW (in 1999) naar 3479 MW (in 2009).⁸ Tegelijk laat Denemarken nog heel wat windpotentieel onbenut. Maar achter de hoge Deense productie van hernieuwbare elektriciteit, schuilt een lage nationale consumptie van de lokaal geproduceerde hernieuwbare elektriciteit. Hernieuwbare elektriciteit levert maar 6% van de elektriciteitsconsumptie in Denemarken. Het saldo van de geproduceerde groene elektriciteit – ongeveer 14% van de nationale elektriciteitsproductie – wordt uitgevoerd naar vooral Zweden en Noorwegen. Denemarken exporteert een aanzienlijk deel van de groene elektriciteit – niet omdat de buurlanden die absoluut willen importeren, maar omdat de groene elektriciteit uit windturbines om diverse redenen niet zomaar geïntegreerd kan worden in het Deense elektriciteitsnetwerk.

Artikel 4 en 5

De provincie en gemeente beoordelen de projecten die worden ingediend om de geplande capaciteit in een ontwikkelingsgebied in te vullen, in eerste instantie op basis van de effecten op de leefomgeving. In de eenheidsvergunning voor de windturbines worden voorwaarden opgelegd inzake afstand van woningen, maximale geluidseffecten, slagschaduw, het beperken van stroboscopische effecten, reflecties, het vermijden van risico's zoals loskomend ijs enzovoort. Los van die opgelegde voorwaarden kan bekeken worden welk type van project of van turbines de overlast verder (nog meer dan door de vergunning opgelegd) reduceert.

Andere criteria die de provincie of gemeente in overweging nemen, zijn ecologische kwaliteitscriteria met betrekking tot de productie en installatie van de windturbine zelf. Cruciaal daarbij is de ‘ecologische terugverdientijd’ van de productie van de windturbine zelf: hoe lang moet de turbine draaien om de benodigde (fossiele) energie voor de bouw, de exploitatie en de ontmanteling van de turbine (aanmaak onderdelen en transport) zelf te compenseren; hoe ecologisch is de materiaalkeuze voor de fundering, de mast, de bladen; wat is het ruimtebeslag van de fundering enzovoort. De lokale besturen moeten daarin worden bijgestaan door gewestelijke administraties, bijvoorbeeld het Vlaams Energieagentschap (VEA) of de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM).

Van doorslaggevend belang is ook het criterium van de betrokkenheid van de omwonenden bij de totstandkoming van het project. Dat gaat veel verder dan de in dit voorstel van decreet opgelegde participatiemogelijkheden voor aangelanden. Het is van groot belang om het draagvlak voor de installatie van de turbine zo groot mogelijk te maken. Naast de overheid (provincie of gemeente) heeft ook het bedrijf zelf dat windturbines wil optrekken, ter zake een grote verantwoordelijkheid. Ten slotte zijn ook de participatiemogelijkheden voor gebruikers een belangrijk criterium.

⁷ Johan Albrecht (Itinera), Sneller naar een groener systeem, ASP, Brussel, 2009.

⁸ Cijfers van de Danish Wind Industry Association.

Hoofdstuk 2. Vergunningen

Artikel 6

Om meer windturbines geplaatst te krijgen op relatief beperkte tijd, is een snellere vergunningsprocedure gewenst, maar zonder dat dat ten koste gaat van maatschappelijk draagvlak. De indieners van dit voorstel van decreet willen juist aan efficiëntie winnen, door meer werk te maken van het draagvlak.

Huidige procedure

Voor de bouw van grootschalige windturbines of van een park van windturbines is naast de stedenbouwkundige vergunning ook een milieuvergunning vereist. De stedenbouwkundige vergunning moet worden aangevraagd bij de provinciale stedenbouwkundige ambtenaar, overeenkomstig artikel 127 van het decreet Ruimtelijke Ordening.

Inzake de milieuvergunning worden windturbines in rubriek 20.1.6. van VLAREM I (Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning) ingedeeld als volgt:

1. 300 kW tot en met 500 kW: klasse 3 (meldingsplichtig, melding bij gemeente);
2. meer dan 500 kW tot en met 5000 kW: klasse 2 (vergunningsplichtig, aanvraag bij gemeente);
3. meer dan 5000 kW, alsook installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie voor zover de activiteit betrekking heeft op 20 windturbines of meer, of 4 windturbines of meer die een aanzienlijke invloed hebben op een bijzonder beschermd gebied: klasse 1 (vergunningsplichtig, aanvraag bij bestendige deputatie van de provincie).

VLAREM II vermeldt expliciet in artikel 5.20.5.1, §2, dat bij installaties voor de winning van windenergie voor energieproductie geen geluidsnormen van toepassing zijn. Wel kunnen in de milieuvergunning geluidsemissiegrenswaarden worden opgelegd afhankelijk van de omgevingssituatie. In omzendbrieven zijn afstandsnormen vastgelegd.

Het besluit van de Vlaamse Regering van 10 december 2004 houdende vaststelling van de categorieën van projecten onderworpen aan milieueffectrapportage bepaalt in bijlage II de categorieën van projecten die overeenkomstig artikel 4.3.2, §2 en §3, van het decreet aan de project-m.e.r. worden onderworpen, maar waarvoor de initiatiefnemer een gemotiveerd verzoek tot ontheffing kan indienen.

Windenergieprojecten vallen onder bijlage II, meer bepaald onder categorie ‘3 Energiebedrijven’, subcategorie “i) Installaties voor het opwekken van elektriciteit door middel van windenergie voor zover de activiteit betrekking heeft:

- op 20 windturbines of meer, of
- op 4 windturbines of meer, die een aanzienlijke invloed hebben of kunnen hebben op een bijzonder beschermd gebied.”.

In principe moet enkel voor deze projecten een project-MER opgesteld worden.

Hoe dan ook is het aanbevelenswaardig dat bij de installatie van elke grotere windturbine en zeker van parken van windturbines de omwonenden ruim op voorhand geconsulteerd worden. Meer zelfs, dat men de mensen uit de buurt zoveel mogelijk bij het project tracht te betrekken.

Invoering van een eenheidsvergunning

Een van de belangrijkste voorwaarden om de installatie van windturbines op land fors op te drijven, is de invoering van een eenheidsvergunning naar het Waalse model van de ‘permis unique’. In het Waalse Gewest is de permis unique bepaald voor alle soorten van

gemengde projecten ('projets mixtes') waarvoor tegelijk een stedenbouwkundige en een milieuvergunning nodig is. Dat gebeurde via een apart hoofdstuk XI in het Waalse decreet over de milieuvergunning⁹. In Vlaanderen staan we zover nog niet. Een soortgelijke aanpassing van ons Milieuvergunningendecreet laat al lang op zich wachten. In het Vlaamse decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, is wel een hoofdstuk Ibis opgenomen 'Afstemming aanvraagprocedure stedenbouwkundige vergunning en milieuvergunning'. Door het invoeren van een nieuw artikel willen we alvast voor de vergunning van windturbines een samenvoeging van beide vergunningsaanvragen mogelijk maken. Het is aan de Vlaamse Regering om de procedure voor provincies en gemeenten in die zin aan te passen. Logisch zou zijn dat een dergelijke procedure voor verscheidene soorten van 'gemengde projecten' zou worden uitgewerkt. Maar dat overstijgt het kader van dit voorstel.

Versnelling door meer maatschappelijke steun

Het invoeren van een eenheidsvergunning naar Waals model kan een van de middelen zijn om projecten te versnellen (confer het werk van de commissie-Berckx en de commissie-Sauwens rond de versnelling van maatschappelijk belangrijke projecten). Maar in de geest van de bevindingen van die commissies zullen procedures maar echt efficiënt zijn als ze vanaf het begin in alle transparantie en met volle betrokkenheid van de burgers opgezet worden.

Afdeling 4.1. Participatie van aangelanden

Artikel 9

In Denemarken zijn 700 tot 800 windcoöperatieven actief.¹⁰ De wetgeving stimuleert coproductie rond windmolens. Enerzijds door de bepaling dat aangelanden, omwonenden en burgers een voorkooprecht hebben op een deel van de windmolens in hun buurt. Anderzijds door forse belastingsvrijstellingen voor dat soort investeringen. Gezinnen krijgen een belastingvoordeel voor de productie van windenergie die overeenkomt met maximaal anderhalf keer hun eigen energieverbruik. De formule is bijzonder populair bij Deense landbouwers.

Ook in Duitsland en Nederland zijn heel wat windenergiecoöperaties actief. Ook in die landen draagt de coöperatieve werkvorm bij tot een hoog draagvlak voor de installatie van windturbines, ook in landelijke omgevingen.

Het is zeker niet de bedoeling van de indieners van dit voorstel van decreet om de productie van windenergie op land te reserveren voor uitsluitend coöperatieve bedrijven. Het is wel de bedoeling om elementen van de coöperatieve werkvorm in te bouwen bij alle windenergieprojecten, om zo de betrokkenheid van de burgers bij de realisatie van plaatselijke windenergieprojecten zo groot mogelijk te maken. Eenzelfde redenering volgen we voor het betrekken van de energiegebruikers.

Achterliggend is het idee dat de toekomst aan schone energieproductie, maar ook aan decentrale stroom- (en warmte-) productie is. Dat was een van de uitgangspunten van de voortrekker van de hernieuwbare energie in Duitsland, Hermann Scheer.¹¹ Vandaar diens pleidooi voor zelfvoorziening en voor energie-eilanden (zelfbedruipende energienetwerken die enkel op beperkte schaal tekorten en overschotten uitwisselen met het net). Bij de vernieuwing van de energienetwerken en de realisatie van een 'smart grid' moet het principe van zelfvoorziening mee ingebouwd worden.

⁹ 11 maart 1999 - Décret relatif au permis d'environnement (M.B. 08.06.1999 - err. 22.12.1999).

¹⁰ Zie: <http://www.dkvind.dk/eng/faq/cooperatives.pdf>.

¹¹ Hermann Scheer, Energy Autonomy, Earthscan, 2006.

Afdeling 4.2. Participatie van energiegebruikers

Artikel 10

In Vlaanderen wordt de noodzaak van participatie van energiegebruikers aan de realisatie van windenergieprojecten sterk aanvoeld. Daarvoor zijn verschillende werkvormen opgezet.

- Er is de werkvorm van de rechtstreekse participatie bij coöperaties van burgers als Ecopower of BeauVent die werken volgens de coöperatieve principes van de International Cooperative Alliance. Hier gaat het om erkende coöperaties die open staan voor iedereen, voor, tijdens en na de bouw van turbines, die windenergieprojecten realiseren, energiediensten aanbieden en waar men rechtstreeks elektriciteit kan aankopen. Controle is mogelijk via de aandeelhoudersvergadering. Het bekendste voorbeeld is de realisatie door Ecopower van het windturbineproject in Eeklo, met steun van de stad en met ruime participatie van omwonenden en gebruikers. Ecopower heeft reeds 30.000 coöperanten in Vlaanderen en levert groene stroom aan 1% van de Vlaamse huishoudens. Aandelen bij Ecopower en BeauVent kosten 250 euro. Andere windprojecten zijn: Gent Kluizendok (EP), Gistel (EP+BV), Nieuwkapelle (BV), Doornik (EP), Dour (EP). Ecopower en BeauVent vormden midden 2010 samen met enkele andere verenigingen en coöperaties van burgers een Belgische federatie, RESCOOP.be, die nieuwe en jonge initiatieven ondersteunt met raad en daad.
- Energieleverancier Lampiris heeft met het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) een overeenkomst gesloten voor de oprichting van een coöperatie voor de bouw van een windenergiepark in Stavelot. Lampiris wil in Stavelot vijf windturbines optrekken. Een gedeelte daarvan zou kunnen worden gefinancierd door de nieuwe coöperatie Trade4You. De verbruikersorganisatie stelt dat met de overeenkomst aan de burger de mogelijkheid wordt geboden om deel te nemen aan investeringen in windenergie. Een energieaandeel wordt aangeboden tegen de prijs van 250 euro per stuk. Dat aandeel geeft volgens OIVO gedurende een periode van tien jaar ook recht op een volume gratis elektriciteit. OIVO wil met haar project (Wind4You) de Belgische burgers betrekken bij de promotie van de groene energie en een mogelijkheid bieden aan eigenaars en huurders om te investeren in de productie van groene energie afhankelijk van hun middelen. Het is nog niet duidelijk of dat rechtstreekse of onrechtstreekse participatie wordt.
- Het Limburgse ACW experimenteert met een model van lokale coöperatie (dus territoriaal beperkt) en pleit voor aandelen voor (plaatselijke) gebruikers. Met dat model wil men inbreken in bestaande windenergieprojecten. ACW-Limburg wil dat iedereen aandelen moet kunnen kopen van de windmolens die zijn of haar elektriciteit produceren. Door aandelen van windmolens te kopen, worden mensen er mede-eigenaar van en kunnen ze in principe mee beslissen over de winsten. Iedereen die dat wenst, moet kunnen meedoen, ook mensen met een laag inkomen. Daarom moeten aandelen kunnen worden aangeschaft door vormen van sparen of voorfinanciering. ACW meent dat ook verenigingen aandelen moeten kunnen kopen. Dat kan het best geregeld worden door een coöperatieve vennootschap op te richten met als aandeelhouders de inwoners zelf.

Onlangs heeft de nv Limburg Win(d)t onder druk van acties van ACW Limburg zijn eigen coöperatieve Limburg Wind cvba opgericht bij de ingebruikname van de nieuwe windmolens in Godsheide (Hasselt). Het ACW is daar opgetogen over, maar blijft kritisch, omdat gewerkt wordt met A-aandelen (voor bewoners) en B-aandelen (voor de oprichters) en omdat de meerderheid in het bestuur van de coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid (cvba) gereserveerd blijft voor de privépartners. In Bilzen werkt een dergelijk lokaal initiatief samen met Ecopower cvba.

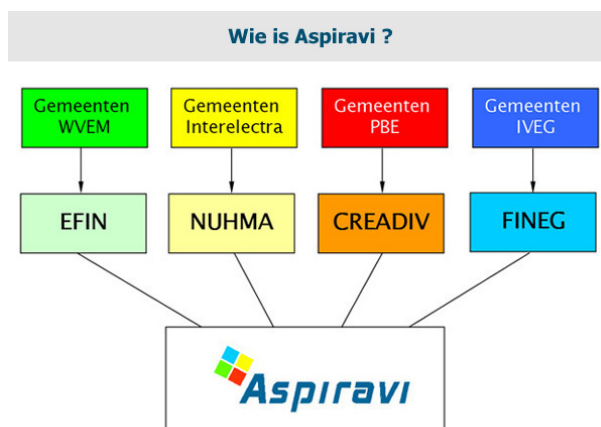
- Fortech nv en Electrawinds nv ontwikkelden een model van onrechtstreekse participatie waarbij naast de nv's coöperaties opgericht werden die achtergestelde leningen aanbieden aan de privébedrijven die groene energieprojecten realiseren. De inspraak van de participanten blijft daardoor klein. In de praktijk participeren weinig mensen en vertegenwoordigen ze slechts een klein percentage van de investeringen. In deze coöperaties hebben de nv's een gegarandeerde meerderheid in de raad van bestuur.

Wase Wind cvba is een erkende coöperatieve vennootschap die Waaslanders de kans biedt onrechtstreeks te participeren in projecten voor hernieuwbare energie in eigen streek. Zij financiert mee het windproject Braemland I en II van Fortech bvba langs de E17 in Kruibeke en Beveren (Melsele) en steunt het project Duikeldam in Vrasene-Sint-Gillis-Waas voor vier windturbines ten zuiden van de E34. De door Fortech opgewekte stroom levert Wase Wind aan zijn coöperanten in het Waasland. Een aandeel kost 255 euro.

Groenkracht cvba investeert onrechtstreeks in de projecten van Electrawinds onder meer in windturbineparken. Op termijn wil men rechtstreeks energie leveren. Een aandeel kost 125 euro.

- Een ander model is dat van een (gemeentelijk) overheidsbedrijf dat zorgt voor de wind-energieproductie: het geval van Aspiravi nv. De aandeelhouders van Aspiravi zijn 95 gemeenten, verenigd in intercommunales. Aspiravi is ontstaan uit een gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van de Vlaamse zuivere intercommunales Interelectra, IVEG, PBE en WVEM. Wegens de wettelijk verplichte scheiding tussen enerzijds de productie en de levering van energie en anderzijds de distributie en het transport van energie hebben de gemeentelijke aandeelhouders van de Vlaamse zuivere intercommunales beslist om de holdings NUHMA nv, FINEG nv, CREADIV nv en EFIN nv op de richten. Op die manier menen de verschillende gemeentelijke aandeelhouders actief te kunnen blijven in de energiesector zowel wat betreft de productie, de distributie als de levering van energie.

De Vlaamse zuivere intercommunales participeren zelf dus niet rechtstreeks in Aspiravi maar wel hun gemeenten, aandeelhouders via hun respectievelijke holding.

Aspiravi participeert in grote windenergieprojecten. Hier is echter geen directe participatie van bewoners mogelijk. De gemeente fungeert als tussenniveau.

Een variant is een publiek-privaat bedrijf (pps-formule), zoals in het geval van EGPF. EGPF staat voor Electrabel Green Projects Flanders. Die ontwikkelaar en exploitant van windenergieprojecten is voor 70% in handen van Electrabel (Groep GDF SUEZ) en voor 30% van de financieringsentiteiten voor de gemeenten die behoren tot

de Vlaamse gemengde energiesector. Electrabel lanceerde via haar dochter Electrabel Green Projects Flanders een zogenaamde ‘groenestroomobligatie’, een obligatieleening van 1 miljoen euro. Via deze publieke plaatsing van obligaties bood Electrabel de mogelijkheid om deel te nemen in haar projecten van ‘groene energie’ (elektrische energie op basis van hernieuwbare energiebronnen zoals wind, biomassa, zonne-energie en warmte-krachtkoppeling). Met dit initiatief wilde Electrabel in de eerste plaats de bewoners van de betrokken gemeenten de kans bieden te beleggen in groene projecten in eigen streek en aldus de lokale betrokkenheid verhogen. Lokale investeerders (personen die wonen in Wondelgem, Hoogstraten en Hooglede waar windenergieprojecten gerealiseerd werden) kregen voorrang bij het intekenen. De uitgifteprijs was 250 euro per obligatie, tegen 100% van de nominale waarde.

- Ten slotte zijn er formules waarbij projectontwikkelaars hooguit gemeenten sponsoren in ruil voor de realisatie van een project. Hier is van echte participatie geen sprake meer.

Hermes SANCTORUM

Dirk PEETERS

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° grote windturbine(s): windturbine(s) met een ashoogte van minimaal 25 meter en/of een vermogen boven de 300 kW;
- 2° middelgrote windturbine(s): windturbine(s) met een ashoogte van tussen de 15 en de 25 meter en/of een vermogen van maximum 300 kW;
- 3° kleine windturbine(s): windturbine(s) met een ashoogte onder de 15 meter;
- 4° individuele energiegebruiker: een natuurlijke persoon die energie afneemt om in de eigen behoeften of in die van zijn gezin te voorzien.

Hoofdstuk 1. Windplannen

Art. 3. §1. De Vlaamse Regering legt het Windplan Vlaanderen vast. In dat plan worden de doelstellingen in de tijd bepaald voor de te realiseren capaciteit aan windenergie op land. Via dat plan legt de Vlaamse Regering tevens de zones vast die het meest geschikt zijn voor de plaatsing van windturbines, in overeenstemming met het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen en de door de regering vastgelegde randvoorwaarden voor de plaatsing van windturbines, afhankelijk van de beschikbare windkracht en de aansluitingsmogelijkheden op het elektriciteitsnet.

§2. De Vlaamse Regering bepaalt de voorwaarden voor een goede ruimtelijke plaatsing van windturbines en legt de normen vast waaraan de windturbines moeten voldoen, om vormen van overlast voor omwonenden of het milieu te voorkomen. De afstand tussen de windturbines wordt bepaald op basis van hun masthoogte. De voorwaarden voor de afstandsnorm worden bepaald op basis van de meest recente studies op het vlak van hinder voor omwonenden, milieueffecten, volksgezondheid en beschikbare technologie voor windturbines.

De afstandsnormen worden als basis gebruikt om een keuze te maken tussen grote, middelgrote en kleine windturbines. Waar mogelijk, wordt gekozen voor grotere windturbines.

§3. De Vlaamse Regering stelt een werkgroep Windenergie samen. In die werkgroep zijn vertegenwoordigers opgenomen van de administraties, bevoegd voor de energie en de ruimtelijke ordening, vertegenwoordigers van verenigingen die omwonenden of het leefmilieu verdedigen, en vertegenwoordigers van de betrokken bedrijven en projectontwikkelaars. De werkgroep krijgt de opdracht het Windplan Vlaanderen voor te bereiden en eventuele aanpassingen voor te stellen. De Vlaamse Regering legt de samenstelling en de werking van de werkgroep verder vast.

§4. De Vlaamse Regering garandeert de openbaarheid van de gegevens in verband met de beschikbare netcapaciteit en ondersteunt projecten om de beschikbare netcapaciteit te vergroten.

Art. 4. Elke provincie stelt een provinciaal windplan op, in overeenstemming met het provinciaal ruimtelijk structuurplan met het oog op het realiseren van de naar de provincie toe vertaalde gewestelijke, federale en Europese doelstellingen. De provincie wijst op basis van het Windplan Vlaanderen de locaties aan voor de plaatsing van grote en middelgrote windturbines en legt een stappenplan vast om de beschikbare capaciteit te ontwikkelen. De toewijzing van de windenergieprojecten op die locaties gebeurt op basis van een wedstrijd, waaraan alle geïnteresseerde projectontwikkelaars kunnen deelnemen.

Bij de toewijzing wordt rekening gehouden met de effecten van de windturbines op de leefomgeving, de ecologische kwaliteitvoorwaarden waaraan de turbines zelf voldoen, en de participatie van omwonenden en van gebruikers. Dat gebeurt met steun en onder toezicht van de werkgroep Windenergie. De Vlaamse Regering legt de nadere regels vast voor de organisatie van de wedstrijd.

Indien noodzakelijk, maakt de provincie windprojecten mogelijk door aankoop of ont-eigening van zonevreemde woningen op de locaties die geschikt zijn voor de ontwikkeling van een windenergieproject.

Art. 5. Elke gemeente stelt een gemeentelijk windplan op in overeenstemming met het gemeentelijk ruimtelijk structuurplan met het oog op het realiseren van de naar de gemeente toe vertaalde provinciale, gewestelijke, federale en Europese doelstellingen. De gemeente wijst op basis van het Windplan Vlaanderen en in overeenstemming met het provinciaal windplan de locaties aan voor de plaatsing van kleine windturbines. De gemeente legt een stappenplan vast om de capaciteit te ontwikkelen. De toewijzing van de windenergieprojecten op die locaties gebeurt op basis van een wedstrijd, waaraan alle geïnteresseerde projectontwikkelaars kunnen deelnemen.

Bij de toewijzing wordt rekening gehouden met de effecten van de windturbines op de leefomgeving, de ecologische kwaliteitvoorwaarden waaraan de turbines zelf voldoen, en de participatie van omwonenden en van gebruikers. Dat gebeurt met steun en onder toezicht van de werkgroep Windenergie. De Vlaamse Regering legt de nadere regels vast voor de organisatie van de wedstrijd.

Indien noodzakelijk, maakt de gemeente windprojecten mogelijk door aankoop of ont-eigening van zonevreemde woningen in de ontwikkelingsgebieden.

Hoofdstuk 2. Vergunningen

Art. 6. Aan hoofdstuk Ibis van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning, ingevoegd bij het decreet van 27 maart 2009, wordt een artikel 8decies toegevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 8decies. In afwijking van het bepaalde in artikel 8bis kunnen voor de vergunningsaanvraag voor windturbines de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning en de aanvraag voor een milieuvergunning altijd worden samengevoegd. De Vlaamse Regering legt de verdere procedure vast.”.

Hoofdstuk 3. Vergoedingen

Art. 7. De provincie en de gemeente geven maar een vergunning voor de plaatsing van de windturbines waarvoor ze bevoegd zijn, als ze kennis hebben genomen van de vergoedingen die de projectontwikkelaars aan grondeigenaars of pachters betalen voor de plaatsing van windturbines. Ze kunnen daarbij een beroep doen op het Vlaams Energieagentschap. Het Vlaams Energieagentschap stelt een overzicht ter beschikking van gangbare vergoedingen.

Als eigenaars van gronden die volgens het windplan geschikt zijn om een windturbine op te plaatsen, geen toestemming geven om een windturbine te plaatsen of een buitensporige vergoeding eisen om een windturbine te plaatsen, kan de provincie of de gemeente de betrokken grond onteigenen en zelf in concessie geven.

Art. 8. De Vlaamse Regering stelt een steunprogramma op met tegemoetkomingen ten voordele van gemeenten en provincies voor:

1° het opstellen van een windplan;

- 2° de verwerving van al dan niet bebouwde gronden die geschikt zijn voor windproductie en om in concessie te geven;
- 3° het nemen van initiatieven die het draagvlak voor de plaatsing van windturbines in de gemeente verhogen.

Hoofdstuk 4. Participatie

Afdeling 4.1. Participatie van aangelanden

Art. 9. §1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op land een windturbine opricht van minstens 25 meter hoog, moet, voorafgaand aan de oprichting, minstens 30% van de eigendomsaandelen te koop aanbieden aan de personen of een vereniging van personen die daartoe gerechtigd zijn volgens §2 van dit artikel.

Die verplichting geldt niet voor windturbines die natuurlijke personen of rechtspersonen oprichten waarvan de productie geheel dient voor eigen verbruik, of voor windturbines die worden opgericht voor testdoeleinden.

§2. Iedere natuurlijke persoon, ouder dan 18 jaar, of vereniging van natuurlijke personen, ouder dan 18 jaar, of iedere rechtspersoon die op het moment van het aanbod van de eigendomsaandelen, zijn of haar vaste verblijfplaats heeft binnen een straal van 5 km van de windturbine, is gerechtigd om een voorstel van aankoop te doen. Als verschillende windturbines gegroepeerd geplaatst worden, wordt de afstand berekend ten opzichte van de dichtstbijzijnde windturbine.

Bovendien is iedere natuurlijke persoon of vereniging van personen, ouder dan 18 jaar, die op het moment van het aanbod van de eigendomsaandelen zijn of haar vaste verblijfplaats heeft binnen de gemeente waar de windturbine geplaatst wordt, gerechtigd om een voorstel van aankoop te doen.

De groep van natuurlijke personen, omschreven in het eerste lid, heeft bij de aankoop van eigendomsaandelen voorrang op de groep, omschreven in het tweede lid.

§3. Het verkoopsaanbod voor de eigendomsaandelen bij de plaatsing van windturbines, wordt bekendgemaakt op voldoende zichtbare wijze via advertenties in de regionale pers. Er wordt een afschrift bezorgd aan de gemeente waar de oprichting van de windturbine is gepland.

§4. Als er meer gegadigden zijn voor de aankoop van een eigendomsaandeel dan dat er eigendomsaandelen beschikbaar zijn, wordt eerst een eigendomsaandeel toegekend aan al wie kandidaat-koper is voor minstens één eigendomsaandeel. Dan krijgt al wie kandidaat is voor een tweede eigendomsaandeel, een tweede aandeel, en zo verder, tot het voorhanden aantal eigendomsaandelen uitverkocht is.

De natuurlijke persoon of rechtspersoon die de windturbine opricht, kan vrij beschikken over de eigendomsaandelen waarvoor geen kandidaat-koper zich aanbiedt.

Als aandelen opnieuw verkocht worden, geldt een voorkooprecht voor aangelanden zo lang het percentage van 30% als bedoeld in §1, niet bereikt werd.

Afdeling 4.2. Participatie van individuele energiegebruikers

Art. 10. §1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die op land een middelgrote of grote windturbine opricht, moet, voorafgaand aan de oprichting, minstens 30% van de eigendomsaandelen te koop aanbieden aan individuele energiegebruikers of aan een vereniging van individuele energiegebruikers. Een hoger percentage eigendomsaandelen voor

individuele energiegebruikers of een vereniging van individuele energiegebruikers wordt beschouwd als een pluspunt bij de toewijzingsprocedure.

Voor windturbines van minimaal 25 meter hoog zijn in dit aandeel de aangelanden vervat als omschreven in artikel 9.

§2. Het verkoopsaanbod voor de eigendomsaandelen bij de plaatsing van windturbines wordt bekendgemaakt op voldoende zichtbare wijze via advertenties in de regionale pers. Er wordt een afschrift bezorgd aan de gemeente waar de oprichting van de windturbine is gepland.

§3. Als er meer gegadigden zijn voor de aankoop van een eigendomsaandeel, wordt eerst een eigendomsaandeel toegekend aan al wie kandidaat-koper is voor minstens één eigendomsaandeel. Dan krijgt al wie kandidaat is voor een tweede eigendomsaandeel, een tweede aandeel, en zo verder, tot het voorhanden aantal eigendomsaandelen uitverkocht is.

De natuurlijke persoon of rechtspersoon die de windturbine opricht, kan vrij beschikken over de eigendomsaandelen waarvoor geen kandidaat-koper zich aanbiedt.

Hermes SANCTORUM

Dirk PEETERS